

**PRZYKŁADOWY ARKUSZ EGZAMINACYJNY
Z JĘZYKA POLSKIEGO**

– EGZAMIN ÓSMOKLASISTY 2020/2021 r. –

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania.

Krystyna Starczak

Balladyna z motocyklem

Balladyna w Teatrze Narodowym, w inscenizacji i reżyserii Adama Hanuszkiewicza, stała się czołowym wydarzeniem sezonu. Recenzje na pierwszych stronach gazet, tłumy oblegające kasę teatru, „koniki”¹ przed teatrem z biletami po sto złotych. Puryści² i ci, co spektaklu w ogóle nie oglądali, wołają zgorszeni: Goplana wraz z Chochlikiem i Skierką na motocyklu po scenie się ugania. Narodowy Teatr! Wielka, romantyczna literatura. Zgroza!

Ci jednak, co byli i widzieli, nie są zgorszeni. Mówią natomiast o autentycznej poezji, świeżości tego spektaklu, w którym jest miejsce na wszystko: tragizm, groteskę³, żart i przede wszystkim – kpinę z sielankowej⁴ poetyczności, głęboko tkwiącej w tradycji inscenizacyjnej tego utworu. Ale część krytyków zdaje się widzieć w tym spektaklu tylko błyszczące japońskie hondy czy wspaniałe automatyczne zabawki dla dzieci. I ci nie zauważają, że spektakl porwał właściwie wszystkie generacje, że pasjonuje się nim młodzież, która w listach do Teatru Narodowego pisze, iż dopiero teraz odkryła w Balladynie swą koleżankę, a w jej dążeniu do kariery niektóre przejawy współczesnej rzeczywistości. A przedtem uważała ten utwór za piłę⁵, na którą sama nigdy by się do teatru nie wybrała.

Temperatura dyskusji wokół inscenizacji nie słabnie. Świadczy o tym chociażby spotkanie z Hanuszkiewiczem [...], które przerodziło się w nader żywą wymianę zdań.

Rozpoczął Adam Hanuszkiewicz stwierdzeniem stanowiącym jednocześnie odpowiedź na zarzuty niektórych krytyków o braku lojalności wobec wieszczka: zarówno w *Balladynie*, jak i we wszystkim, co robił dotychczas, jest całkowicie wierny w stosunku do tekstu utworu. [...] Słowacki czytany dzisiaj okazuje się autorem piekielnie inteligentnym i złośliwym, trzeba go tylko czytać uważnie. A robi się z niego nadętego wieszczka. Zapominamy, że romantycy, pisząc swe utwory, byli młodymi ludźmi w wieku naszych studentów, i doczepiamy im wieszczowe brody. [...]

Młoda osoba, która w gorących słowach zaakceptowała komiksowość zastosowanych przez Hanuszkiewicza środków [...], twierdząc, że współczesny odbiorca masowej kultury przyjmuje to bez trudu, miała natomiast pretensję o zakończenie [...]. Do całego przedstawienia znalazł Hanuszkiewicz – jej zdaniem – kod, nowy język teatru. Do epilogu – nie. Broniąc epilogu, który najczęściej był przez inscenizatorów pomijany, Hanuszkiewicz rzekł: „Bronię tej struktury spektaklu, bo jest ona bytem niezależnym ode mnie. Może bronię trochę od zewnątrz, bo sam w środku jestem odrobinę, tak jak pani, sentymentalny i ja chciałbym zakończyć na *Balladynie* tragicznej, umarłej. A jednak trzeba było przełamać ten tragizm, postawić na groteskę, wprowadzić dziejopisa Wawela z jego panegirykiem⁶ na cześć królowej morderczyni. Spowodował to w końcu sam Słowacki, który celowo tym akcentem zjadliwej ironii utwór zamknął, przekreślając jednoznaczność jego wymowy”. [...]

¹ **konik** – potoczne określenie osoby, która kupuje więcej biletów na jakieś ważne, oczekiwane wydarzenie i odsprzedaje je po dużo wyższej cenie.

² **purysta** – od łac. *purus* ‘czysty’; człowiek kładący zbyt wielki nacisk na przestrzeganie reguł, prawideł, tradycji.

³ **groteska** – zjawisko w literaturze i sztuce, polegające m.in. na mieszanii różnych, często sprzecznych pierwiastków (komizm – tragizm, realizm – fantastyka, piękno – brzydota), karykaturalnym wyolbrzymianiu zjawisk i sytuacji, prowokowaniu, wprowadzaniu absurdu, dziwności.

⁴ **sielankowy** – pełen pogody i spokoju.

⁵ **piła** – tu: potoczne określenie czegoś nudnego, męczącego.

⁶ **panegiryk** – uroczysty tekst pochwalny sławiący osobę, czyn, wydarzenie; często pełen przesadnego zachwyty.

No cóż, jedni chcieliby przeżywać w teatrze wielkie tragiczne losy bohaterów, inni bawić się groteskowym obrazem świata. Ale zarówno ci pierwsi, jak i drudzy, mogą znaleźć w *Balladynie* to, co chcieli – tragizm i gorzką, „gryzącą w serce” ironię. A ci, którzy zarzucają Hanuszkiewiczowi wulgaryzowanie wieszczą, może nie uświadamiają sobie, że [...] [u]czynił utwór bliższym dzisiejszego życia, bardziej współczesnym. Jedno jest pewne: to, co oglądamy na scenie Teatru Narodowego – to autentyczny Słowacki – nie zaćmiony „pomysłami pana reżysera”, tylko bardzo wnikliwie i uważnie przezeń przeczytany. Przywrócony scenie na nowo w całej błyskotliwości i głębi swego talentu. Żywy.

Krystyna Starczak, *Balladyna z motocyklem* (fragmenty),
<http://encyklopediateatru.pl/artykuly/79569/balladyna-z-motocyklem> [dostęp: 30.04.2018].

Zadanie 1. (0-1)

Dokończ zdanie. Wybierz odpowiedź A albo B oraz jej uzasadnienie 1, 2 albo 3.

Przywołany tekst jest

A.	recenzją,	ponieważ zawiera	1.	logiczny wywód, w którym argumenty potwierdzają tezę.
			2.	informacje na temat spektaklu i jego ocenę.
B.	sprawozdaniem,		3.	relację ze spektaklu i spotkania z reżyserem.

Zadanie 2. (0-1)

Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Z tekstu wynika, że przedstawienia *Balladyny* w reżyserii Adama Hanuszkiewicza nie można uznać za

- A. niejednoznaczne. B. kontrowersyjne. C. prowokacyjne. D. tradycyjne.

Zadanie 3. (0-1)

Oceń prawdziwość podanych zdań. Wybierz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Dzięki spektaklowi Hanuszkiewicza młodzi ludzie dostrzegli w <i>Balladynie</i> kogoś podobnego do współczesnych sobie karierowiczów.	P	F
Młodzież ceniła w spektaklu Hanuszkiewicza nowatorskie rozwiązania inscenizacyjne.	P	F

Zadanie 4. (0-1)

Uzupełnij zdanie. Wybierz właściwe odpowiedzi spośród podanych.

Reżyser wyjaśniał, że decydując się na wystawienie epilogu, pomijanego często w innych inscenizacjach, chciał podkreślić A / B utworu, a tym samym jego C / D.

- A. tragizm
- B. groteskowość
- C. niejednoznaczność
- D. moralizatorstwo

Zadanie 5. (0-1)

Oceń prawdziwość podanych zdań. Wybierz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Krystyna Starczak umieszcza w swojej recenzji nie tylko własne opinie na temat przedstawienia.	P	F
Autorka zarzuca reżyserowi spektaklu mało wnikliwe przeczytanie dramatu Słowackiego.	P	F

Zadanie 6. (0-1)

tragiczny

1. właściwy tragedii (jako utworowi)
2. pełny smutku, nieszczęścia lub rozpaczy

<https://pl.wiktionary.org/> [dostęp: 10.07.2018].

Która z wymienionych scen z *Balladyny* nie może zostać nazwana tragiczną w drugim znaczeniu? Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

- A. Wyparcie się matki przez Balladynę.
- B. Opowieść Pustelnika o czynach jego brata.
- C. Odebranie przez Balladynę dzbanka z malinami.
- D. Spowodowanie przez Skierkę wypadku na mostku.

Zadanie 7. (0-1)

Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Określenie *żywy*, które pojawia się na końcu tekstu, można zastąpić słowem

- A. obecny.
- B. twórczy.
- C. ciekawy.
- D. autentyczny.

Zadanie 8. (0-1)

Uzupełnij zdanie. Wybierz właściwe odpowiedzi spośród podanych.

Opinię autorki prezentuje akapit A / B, w którym znajdziemy C / D spektaklu Hanuszkiewicza.

- A. pierwszy
- B. ostatni

- C. pochwałę
- D. krytykę

Zadanie 9. (0-2)

W podanym tekście zastąp podkreślone słowa synonimami należącymi do polszczyzny oficjalnej, wzorcowej.

Słowacki czytany dzisiaj okazuje się autorem piekielnie inteligentnym i złośliwym, trzeba go tylko czytać uważnie. A robi się z niego nadętego wieszczka.

Zadanie 10. (0-3)

Napisz zaproszenie na spektakl *Balladyna* w reżyserii Adama Hanuszkiewicza. Zachęć do obejrzenia tego przedstawienia, korzystając z opinii zawartych w recenzji (nie cytuj, postaraj się sformułować argumenty swoimi słowami). Uwaga: w ocenie wypowiedzi będzie brana pod uwagę poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna.

Zadanie 11. (0-1)

Dokończ zdanie. Wybierz odpowiedź A albo B oraz jej uzupełnienie 1, 2 albo 3.

We fragmencie *Przywrócony scenie na nowo w całej błyskotliwości* różnica między pisownią a wymową występuje w wyrazie

A. <i>przywrócony</i>	i polega na	1.	utracie dźwięczności.
B. <i>błyskotliwości</i>		2.	udźwięczeniu.
		3.	uproszczeniu grupy spółgłoskowej.

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania.

Wojciech Młynarski

Ballada o malinach

Biały dwór, białe sioło
i gryka jak śnieg, biały śnieg,
Czarny bór szumi wkoło
Jak szumiął przez wiek, jak przez wiek.
Dwie dziewczyny, gołąbki dwie
na maliny wybrały się, wybrały się.
Każda z nich piękna, młoda,
We dworze zaś pan, możny pan
z hojną czeka nagrodą
dla tej, co mu da pełen dzban.
Rwą dziewczyny, z zapałem rwą,
a maliny czerwone są, czerwone są.
Baj, baj się, baj, ballado ma,
no, która z nich dzban pierwsza da, dzban da?

Pierwsza zbiera uczciwie,
dzban pełny ma już, pełny już,
druga zła – patrzy chciwie
i chwyta za nóż, ostry nóż.
Nóż do góry podnosi, a
tamta na to wyciąga dwa, wyciąga dwa.
Baj, baj się, baj, ballado ma,
bo ta ma nóż – a tamta dwa, aż dwa...

Panna zła już ze dwora
Uciekła hen, gdzie Rzym, gdzie Krym,
w borze zaś szumi morał,
Że kto człkiem złym, człkiem złym,
nóż mu jeden wystarczy, a
uczciwemu potrzebne dwa, potrzebne dwa...

Wojciech Młynarski, *Od oddechu do oddechu*,
Prószyński Media, Warszawa 2017.

Ballada O Malinach

Muzyka i słowa: Henryk Klejne / Wojciech Młynarski
© SM Publishing (Poland) Sp. z o.o.

Zadanie 12. (0-2)

Podaj dwa podobieństwa i dwie różnice pomiędzy *Balladą o malinach* Wojciecha Młynarskiego a *Balladyną* Juliusza Słowackiego. Możesz wziąć pod uwagę zarówno treść, jak i formę obu utworów.

Podobieństwa:

.....

Różnice:

.....

Zadanie 13. (0-1)

Oceń prawdziwość podanych zdań. Wybierz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Elementy krajobrazu w pierwszej strofie są zestawione na zasadzie kontrastu.	P	F
Puenta historii o siostrach równocześnie zawiera pouczenie wynikające z ballady.	P	F

Zadanie 14. (0-1)

Uzupełnij zdanie. Wybierz właściwe odpowiedzi spośród podanych.

Nauka płynąca z utworu dotyczy A / B i ma wydźwięk C / D.

- A. tylko bohaterki ballady
B. wszystkich ludzi
C. optymistyczny
D. pesymistyczny

Zadanie 15. (0-1)

Wyjaśnij, jak w kontekście całego utworu rozumiesz główną myśl ballady.

.....

.....

Zadanie 16. (0-1)

Uzupełnij zdanie. Wybierz właściwe odpowiedzi spośród podanych.

Do zachowania dobrej siostry pasuje powiedzenie A / B, które oznacza C / D.

- A. pokazać komuś, gdzie raki zimują
B. uciec, gdzie pieprz rośnie
C. dać komuś nauzkę.
D. uciec daleko, nie wiadomo gdzie.

Zadanie 17. (0-2)

Podaj dwie cechy, które zbliżają utwór Młynarskiego do piosenki.

.....

.....

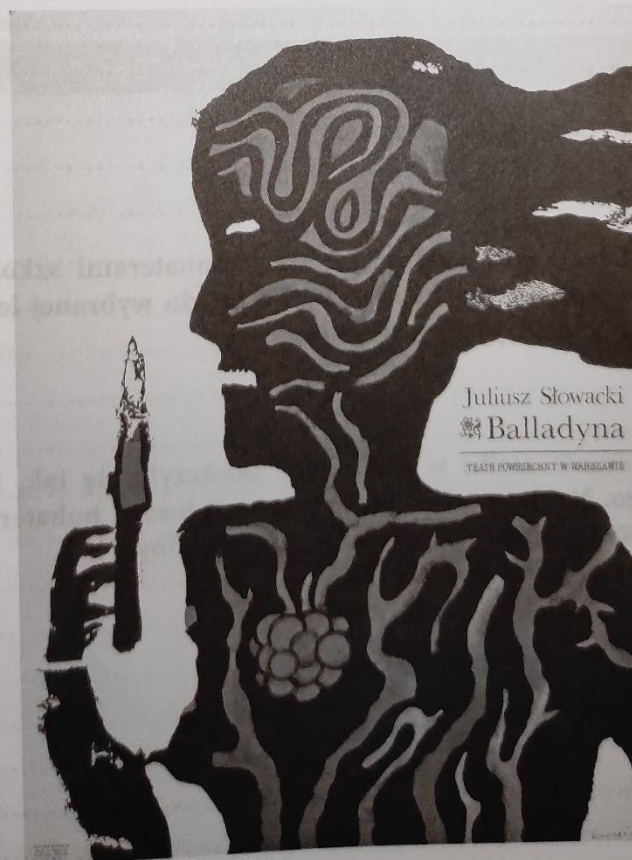
.....

Zadanie 18. (0-1)

Oceń prawdziwość podanych zdań. Wybierz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

W zdaniu <i>Tamta na to wyciąga dwa</i> podkreślony wyraz jest podmiotem i odnosi się do dobrej siostry.	P	F
W zdaniu <i>Pierwsza zbiera</i> <u>uczciwie</u> podkreślony wyraz jest przysłówkiem i pełni funkcję przydawki.	P	F

Obejrzyj plakat i wykonaj zadania.

Jan Lenica, plakat do spektaklu *Balladyna*

Zadanie 19. (0-1)

Która z postaci dramatu Juliusza Słowackiego została przedstawiona na plakacie? Uzasadnij swoją odpowiedź.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 20. (0-2)

Wyjaśnij związek dwóch dowolnych elementów plakatu (np. nóż, malina, kolory) z treścią dramatu Juliusza Słowackiego.

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 21. (0-20)

Wybierz jeden z tematów i napisz wypracowanie.

Temat 1.

Czy współczesna młodzież może utożsamiać się z bohaterami szkolnych lektur? Zajmij stanowisko w tej sprawie. W argumentacji odwołaj się do wybranej lektury obowiązkowej. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 200 słów.

Temat 2.

Wyobraź sobie, że zbieranie malin w *Balladynie* skończyło się tak, jak opisuje piosenka Wojciecha Młynarskiego. Napisz opowiadanie o innych losach bohaterów dramatu Juliusza Słowackiego. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 200 słów.

Wypracowanie

na temat nr

.....

.....

.....